

kia hoki ki Patea. I tetahi hui nui i Whanganui i te 30 o Nowema 1871 i tono nga Rangatira o taua awa kia Kawana Ta Hori Powene raua ko Ta Tanara Makarini kia tukua nga herehere a kia whakaho-kia ki o ratou kainga. I whakaaetia to ratou tuku ki waho, otira kahore te Minita Maori e whakaae kia mawehe atu ratou i tona ringa, ki ana ia, "Me ata puta tetahi kupu marama mo te whenua i mua o te hokinga o nga herehere ki te kainga kua roa nei te tautohetohē. Kei te mohio koutou e marama ana tenei ko enei kuraruraru me ata whakarite i mua o to ratou tukunga kia haere ki nga wahi e pai ai ratou a ka tae ki aua kainga mo te wa e puta mai tetahi whawhai hou. Na ko tenei me atua haere mai ki Poneke." I te mutunga o te tau 1871 ka rua nga taimahatanga o te Kawanatanga: i te taha ki te Hauraro e hoki nui ana nga Maori ki o ratou kainga tawhito, a i Patea i te Tonga e waha nui ana nga Hapu noho pai kia whakahokia nga herehere ki to ratou.

E whakaaro ana maua na tenei tino mea taimaha a te tino oranoa era e tau ki runga ki te ara o te whakahoki o Titokowaru i whakaaro ai a Ta Tanara Makarini kia kaua e whakapumautia te riro i te rau o te patu te whenua o ko atu o Waingongoro. E marama ana i runga i nga kupu kua kiia atu e maua ki a koe e Te Kawana kahore i ata tatu te whakaaro o te Kawanatanga, a kua tukua kia hoki kupu kore nga tangata kua tangohia nei a ratou whenua. A hoki tere ana ratou. Kahore ratou i noho rapu engari marara tonu ki o ratou kainga tawhito. Kahore te Tari Maori i mohio me pehea ranei he kupu. Whakaaturina ana tenei e tetahi o nga Heketari ki te Kawanatanga me te ata mea marire "Kahore a ia e mohio tera ranei etahi mea hei whakakore." Ko te kupu tenei i whakahokia atu ki a ia "Kei te mahinga te tikanga." Otira i muri tata o tenei ka tatu te whakaaro o te Minita Maori. Kua tuhituhia e te Heketari Kupa te tikanga o te mahi mo muri i runga i tona tuhituhi kupu mo nga mea i puta mai i te Huihui a Ngatimaru. Ki ana ia e hoki takitahi mai ana nga tangata o te Takutai ki te Hauauru a ki te mea ka mau tonu tenei "whakakore matau" i a ia era a ia e ngakau kore a ka hoki hohoro mai a ia, whakaaetia ana tenei tikanga e Ta Tanara Makarini. A i muri mai i tuhia tetahi kupu ki runga ki nga pukapuka mo te hoki a Titokowaru katahi ano ka tino kitea te ara o te mahi, e ki ana te Heketari Maori "I runga i te tikanga kia Ngaruahine (Te Hapu o Titokowaru). E whakaaro ana ahau e kore e tika i runga i te mahi Kawanatanga a e matakua ana ahau e kore rawa e taea te whakama-tau whakakore i to ratou noho i te whenua ki te Hauraro o Waingongoro, kua whakarerea hoki e Te Kawanatanga te whakaaro riro i te rau o te patu mo te roa e noho ai ratou a ka kore e whakawhiti Waingongoro." Whakaae ana a Ta Tanara Makarini ki tenei kupu tuhituhi kaua e whakaarohia ko taua kupu i whakaaetia nei he ohore, he hipa ke ranei na te pene. Ko nga kupu "Kua whakarerea hoki e Te Kawanatanga te whakaaro riro i te rau o te patu" i tuhituhia ki waenganui o nga raina o te tuhituhi a Te Heketari a e kore e ahei kia ngaro i te tirohanga a te Minita. Hui tenei ki nga mea katoa kua tahuri nei maua ki te whakaatu ki a koe a Te Kawana, e mea ana maua e marama ana nga tikanga e taka haere ana i roto i nga whakaaro o Ta Tanara Makarini i te mutunga o te tau 1871. E kore a ia e whakakore i te riro i te rau o te patu; a e kore hoki a ia e whakamana. I mea a ia kia whakaritea tetahi tikanga hou a i runga i taua tikanga era a Ngatiruanui e tonoa a me whakaae ratou ki taua tono kia whakarerea o ratou tono whenua i tetahi taha i tetahi, a me hoatu he utu nui kia ratou o roto o nga moni kua potitia e te Paremete a kua hoatu ki a ia hei whakakore i te mana Maori i te Motu ki te Tonga. I waenganui o te wiki kua haere atu a ia i Poneke a mahi ana a ia i Whanganui i nga tohu-tohunga (instructions) o 1872.

I mua o to maua kiangaa atu ki a koe e Te Kawana kia tirohia e koe te ahua o te mahinga hou nei, a i nui nei tona uru ki roto ki nga tikanga o te mahi ki te Tukutai katoa; he mea tika kia takea ki nga kupu torutoru nei te ahua o te tu o nga Minita o taua wa i te timatanga o te tau 1870. E ki ana maua ko te mea tika kia rite tonu te mahi kia Titokowaru kia Taurua. Ko raua he upoko tahi raua no te hunga whawhai i te tau 1868, a ko te mea tika kia kahi tahi raua ki o raua kainga i runga i te tikanga kotahi, a ko te tikanga tenei me noho raua i runga i nga Rahui kua whakaritea e te Kawanatanga. Ko te tikanga tenei i whakaritea mo Pakakohi a ko te mea tika me penei ano hoki mo Ngatiruanui. Na e kore maua i konei e whakaorara i a maua ko maua hoki etahi o nga Minita o taua wa, mo te tuku kia ata tupu iti haere tetahi raruraru a ko taua raruraru kua heke iho ki ia Kawanatanga ki ia Kawanatanga kua kitea te tika, te mohio, o te hoatu i te whenua whakarite ki nga tangata hoki mai o te hoariri inahoki a Taurua ma: na e whakaaro ana maua era a Titokowaru, me nga tangata hoki i noho pai, e hari a e whakaae pea ki te mea kua ata whakaritea etahi Rahui mo ratou i runga i te tikanga hoki mai i runga i te rongamanu. E kore te tangata tu ke i te whanga e whakahe noa i te Kawanatanga, a kahore e whakaaro ki te nui ki te taimaha o nga tikanga o taua wa. I nga pakanga katoa o mua i awhina mai nga hoia a Te Kuini, a ahakoa kua kiia kia kaua ratou e tu ki te whawhai e noho mai ana ratou i waenga o nga tangata toko-maha hei whakawehiwehi. Otira kua mutu taua whakawehiwehi i te mauranga atu o to ratou ope whakamutunga. Tono noa te Paremete ki te Kawanatanga o Ingarani kia waiho iho kia kotahi mano tangata a ma ratou e utu nga utu katoa ma ratou; whakakorea rawatia tenei tono. I Waikato kua ki nui, kua maha nga kiangaa a te kingi kia tahuri nga tangata o te Takutai ki te Rawhiti; kei te whaia tonutia a Te Kooti i tetahi wahi ngaro oraiti e mau a ora ake me te whai tonu. Kua whakakorea nga kai-mau patu o te Takutai ki te Hauauru. Kua timata te pihi ake o te pai i te Koroni kua mahue nga raruraru o nga tau kua pahure. Kua puta te tikanga o te katoa mo te rongo-mau, kua puta mai he moni ma te Kawanatanga i runga i nga tikanga o te ture mo nga mahi nunui, kua timata te haere nui mai a te tangata, a kei te hangaia nga rori me nga reriwe i nga Moutere e rua. I te Takutai ki te tonga o Waingongoro kei te hohoro te hanga ano te kainoho i o ratou whare, kei te ngaki i o ratou paamu, me te haere nui mai o nga tauhou. Kia ratou kahore he whakaaro mo te wera i te ahi nga mea o te Mania o Waimate; ko to ratou i whakaaro nui ai, ko nga Minita kia pumau tonu ta ratou kupu "kia kaua e tukua kia hoki ki Patea nga tangata whawhai mai." E ono tekau nga mahi i whakaritea (contracts) mo nga mahi nunui i te Takutai o waenganui o Whanganui o Nu Paremeta; a he nui nga tangata Maori kei te hanga piriti a me te hanga rori, hei haerenga mo te kooti o tetahi tangata manawanui i tetahi kainga ki tetahi. E whanga ana etahi o nga Hapu tutata ki Patea kia whakamana te kupu whakahoki ia Taurua ratou ko ona tangata, a kua ki tonu atu ratou kia Te Kawana era ratou e noho pai. Ko nga tautohe o waenga o te Kuwanatanga o Ingarani o Nui Tireni kua mutu. Kua whakaae a Te Karanawira (Lord Granville) era e tukua mai kia kotahi miriona a kua kitea te ahua ora i te whai moni o te Koroni i runga i te whakaaro kua mutu te whawhai o nga Maori,